

Plan

Miljöplan 2024-2026

Dokumentinformation

Diarienummer	1.1.3-6349-2024
Version	2
Beslutsdatum	2024-09-30
Gäller från och med	2024-10-01
Gäller till och med	2026-12-31

Beslutsfattare

Generaldirektör Elisabet Åbjörnsson Hollmark

Dokumentägare

Sektionen för verksamhetsanalys, ekonomi- och planeringsavdelningen

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
2	Extern styrning	5
2.1	Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter	5
2.2	Sveriges miljö kvalitetsmål	5
2.3	Agenda 2030	5
2.4	Lagar och förordningar	6
2.5	Gröna hyresavtal	6
3	SiS miljömål 2024-2026	8
3.1	Miljöaspekter enligt senaste utredning	8
3.2	Energi	8
3.2.1	Mål energi	9
3.2.2	Koppling till Sveriges nationella miljömål	9
3.2.3	Koppling till Agenda 2030	10
3.2.4	Nyckeltal energi	10
3.2.5	Åtgärder energi	10
3.3	Tjänsteresor	11
3.3.1	Mål tjänsteresor	11
3.3.2	Koppling till Sveriges nationella miljömål	11
3.3.3	Koppling till Agenda 2030	12
3.3.4	Nyckeltal tjänsteresor	12
3.3.5	Åtgärder tjänsteresor	12
3.4	Livsmedel	13
3.4.1	Mål livsmedel	13
3.4.2	Koppling till Sveriges nationella miljömål	13
3.4.3	Koppling Agenda 2030	14
3.4.4	Nyckeltal livsmedel	14
3.4.5	Åtgärder livsmedel	14
3.5	Inköp och upphandling	15
3.5.1	Mål inköp och upphandling	15
3.5.2	Koppling till Sveriges nationella miljömål	15

3.5.3	Koppling till Agenda 2030	16
3.5.4	Nyckeltal inköp och upphandling	16
3.5.5	Åtgärder inköp och upphandling	17
3.6	Kemikalier och engångsartiklar	17
3.6.1	Mål kemikalier och kontorspapper	17
3.6.2	Koppling till Sveriges nationella miljömål	17
3.6.3	Koppling till Agenda 2030	18
3.6.4	Nyckeltal kemikalier och kontorspapper	18
3.6.5	Åtgärder kemikalier och kontorspapper	18
3.7	Biologisk mångfald	19
3.7.1	Mål biologisk mångfald	19
3.7.2	Koppling till Sveriges nationella miljömål	19
3.7.3	Koppling till Agenda 2030	19
3.7.4	Åtgärder biologisk mångfald	20
4	Process och organisation för SiS miljöledningsarbete	21
4.1	Processhjul för miljöledningsarbetet	21
4.2	Processteg miljöledningsarbetet	21
4.3	Organisation	22
4.3.1	SiS huvudkontor	22
4.3.2	LVM-hem och ungdomshem	23
4.3.3	Arbetsfördelning datainsamling	24
5	Versionshistorik	26
6	Referenslista	27

1 Inledning

Miljöplanen utgör grunden för SiS miljöledningsarbete. Den sträcker sig över en treårsperiod och den här miljöplanen avser åren 2024–2026.

Agenda 2030, de globala hållbarhetsmål som beslutats av FN:s församling, är ett styrande dokument och samtliga SiS miljömål har koppling till flera Agenda 2030-mål.

Dokumentet tydliggör arbetet med miljöfrågor genom information om myndighetens miljömål för perioden och ett urval av de åtgärder som vidtas för att uppnå dem, hur organisationen kring miljöarbetet ska vara uppbyggd och vilka lagar och förordningar inom miljöområdet som berör verksamheten.

Alla inom SiS ska följa miljöplanen. Hållbarhetstänkandet ska gälla i planering och genomförande av verksamheten, såväl miljömässigt som socialt och ekonomiskt. Dessa tre hållbarhetsaspekter går hand i hand.

"Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."

Generationsmålet, Riksdagens definition

Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter anger att alla statliga myndigheter ska ha ett miljöledningssystem innehållande en miljöpolicy och mätbara miljömål. Det ska finnas en organisation med ansvarsfördelning och myndigheten ska årligen följa upp och rapportera till Naturvårdsverket, Energimyndigheten och det egna departementet om hur arbetet med miljömål och åtgärder har löpt under året och hur väl målen uppnås.

Miljöplanen sträcker sig till 2026 och kan komma att revideras om ytterligare betydande miljöaspekter uppdagas i verksamheten under perioden.

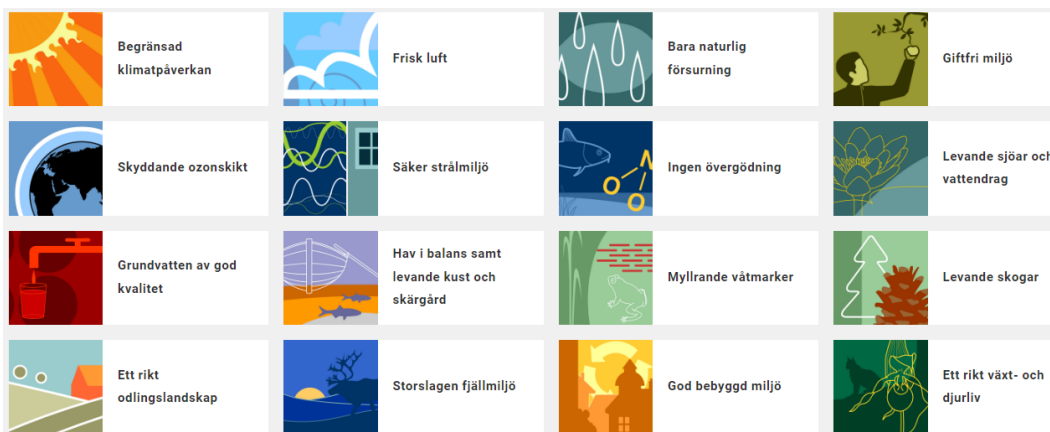
2 Extern styrning

2.1 Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter

Alla myndigheter i Sverige måste följa förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter, som anger att myndigheterna ska ha ett miljöledningssystem där de områden där verksamheten genererar sin största miljöpåverkan (miljöaspekter) fångas upp i en miljöutredning och formuleras till interna miljömål i den myndighetsgemensamma miljöplanen.

2.2 Sveriges miljökvalitetsmål

Sveriges nationella miljökvalitetsmål, illustrerade i Figur 1, beskriver vad som ska uppnås genom det svenska miljöarbetet. Naturvårdsverket lämnar varje år en rapport till regeringen om tillståndet i miljön. En sammanställning av myndigheternas miljöarbete och uppföljningen av detta redovisas varje år för regeringen. SiS miljömål har alla koppling till ett eller flera av de nationella miljömålen, i enlighet med förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.

Figur 1: Grafisk illustration över Sveriges nationella miljömål. Källa: Naturvårdsverket, 2024.

2.3 Agenda 2030

Agenda 2030 är den handlingsplan för hållbar utveckling som beslutades i FN 2015. Alla FN:s 193 medlemsländer har förbundit sig att arbeta för att uppnå en hållbar värld till år 2030 ur socialt, miljömässigt och ekonomiskt perspektiv. Agendan består av 17 mål och 169 delmål, se Figur 2. I Sverige kallas de ofta för de Globala målen. Generaldirektören har fattat beslut om de mål i Agenda 2030 som framförallt har bäring på myndighetens verksamhet, utifrån de strategiska mål som myndigheten satt upp. Inom ramen för miljöledningsarbetet används

inte samma urval, då miljö- och klimatområdet berör långt fler Agenda 2030-mål än vad som ryms inom SiS strategiska mål.

Figur 2: Grafisk illustration över de globala hållbarhetsmålen, även kallade Agenda 2030-målen

2.4 Lagar och förordningar

- Miljöbalken (1998:808)
- Förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter
- Förordning (2014:480) om myndigheters inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader
- Avfallsförordning (2020:614)
- Egenkontrollförordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll.
- Förordning (2020:486) om miljö- och trafiksäkerhetskrav för myndigheters bilar
- Förordning (2022:315) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa tjänster inom vägtransportområdet

2.5 Gröna hyresavtal

Sedan den 1 januari 2015 har alla LVM- och ungdomshem Gröna hyresavtal där Specialfastigheter står som hyresvärd, samt på huvudkontoret med en annan hyresvärd. LVM- och ungdomshem och huvudkontor upprättar en handlingsplan för att minska fastighetens och lokalernas miljö- och klimatpåverkan. Samverkans- och uppföljningsmöten mellan hyresvärdens och LVM- och ungdomshem/huvudkontorets respektive representanter äger rum minst en gång per år. Mötena initieras av hyresvärden.

De punkter som följs upp under de gemensamma möten som hålls mellan LVM- och ungdomshem/kontorens och fastighetsägarens representanter är:

- Informationsutbyte G
- Årliga uppföljningsmöte HV
- Handlingsplan G
- Skriftlig info till hyresgäst HV
- Energideklaration HV
- Informationsutbyte resursanvändning G
- Optimering drifttider G
- Förnybar el HV/HG
- Placering av arbetsplatser HV
- Lokalanvändning/möbleringsplaner HG
- Materialval G
- Vitvaror / Lågenergi G
- Bortforsling byggavfall G
- Miljöhänsyn drift/underhåll/skötsel HV/HG

G = Gemensamt
HV = Hyresvärd
HG = Hyresgäst

3 SiS miljömål 2024-2026

De uppställda miljömålen ska vara uppfyllda den 31 december 2026. Nyckeltal och mått baseras på den statistik som tagits fram i samband med miljöredovisningen 2023. Resultaten kopplas såväl till årsarbetskrafter som till antalet vårddygn och i förekommande fall lokalyta.

Vid uppföljning av målen sätts resultaten i förhållande till antalet vårddygn, till exempel genom att räkna fram antalet körda kilometer eller liter rengöringsmedel som används per vårddygn. Det gör att vi får en mer jämförbar bild av resultaten, då verksamhetens omfattning varierar mellan åren och mellan LVM- och ungdomshem. På sikt bidrar normering över vårddygn till att vi kan urskilja trender och riktning i miljöarbetet och måluppfyllandet.

3.1 Miljöaspekter enligt senaste utredning

I den senaste utredningen av SiS miljöaspekter (2023) identifierades ett antal områden där interna miljömål behövde revideras. I revideringen framkom att vissa områden skulle kunna tas bort och andra omarbetas. Ett nytt område har tillkommit, biologisk mångfald, med anledning av de stora gräsytor som finns vid LVM- och ungdomshemmens områden, både innanför och utför skalskydd.

Inom följande områden enligt utredningen bedöms myndigheten ha störst möjlighet att minska myndighetens klimatpåverkan:

- Energianvändning
- Tjänsteresor
- Livsmedel
- Inköp och upphandling
- Kemikalier och engångsartiklar
- Biologisk mångfald

3.2 Energi

Sveriges mål är att år 2040 ha en 100 procent förnybar elproduktion och genom energieffektiviseringar minska energianvändningen med 50 procent till år 2030, jämfört med 2005. Den offentliga sektorn ska vara föregångare i den omställningen.

SiS använder 100 procent miljömärkt, förnybar el inom verksamheten. Fjärrvärme har ersatt den fossila naturgasen på ett av våra största hem.

Majoriteten av LVM- och ungdomshemmen och kontor har varmhyra och ansvaret för värmesystemen ligger hos fastighetsägarna.

Specialfastigheter äger majoriteten av fastigheterna där verksamheten bedrivs och de fasar successivt ut all oljeuppvärmning inom sitt fastighetsbestånd med en övergång till mer miljövänliga alternativ som exempelvis fjärrvärme, värmepumpar (berg- och luft-) eller bioolja (RME) för uppvärmning.

SiS ska vara en energieffektiv myndighet där förbrukningen av el, energi för uppvärmning och vatten ska minska. All el som köps in ska vara producerad med hjälp av förnyelsebara källor definierat i direktiv 2009/28/EG artikel 2a, det vill säga vindenergi, solenergi, aerotermisk energi (luftvärme), geotermisk energi, hydrotermisk energi (vattenvärme), havsenergi, vattenkraft, biomassa, deponigas, gas från avloppsreningsverk samt biogas.

3.2.1 Mål energi

El: Total elförbrukning ska minskas med 2 procent per år. En minskning om 6 procent ska ske under perioden 2024-2026 med 2023 som basår.

Värme: Energiförbrukningen till uppvärmning ska minskas med 2 procent per år. En minskning om 6 procent ska ske under perioden 2024-2026 med 2023 som basår.

Vatten: Vattenförbrukningen ska minskas med 2 procent per år. En minskning om 6 procent ska ske under perioden 2024-2026 med 2023 som basår.

3.2.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

I Figur 3 visas de nationella miljömål som energirelaterade miljömål på SiS knyter an till.

Figur 3: Nationella miljömål med anknytning till SiS mål inom energi. Naturvårdsverket, 2024.

3.2.3 Koppling till Agenda 2030

I Figur 4 visas de Agenda 2030-mål som SiS mål inom energi går i linje med.

Figur 4: Agenda 2030-mål som samspelar med SiS energirelaterade mål. Källa: Regeringen, 2024.

3.2.4 Nyckeltal energi

- Energiförbrukning för uppvärmning i kWh
- Energiförbrukning för kylning i kWh
- Förbrukningen av el i kWh
- Växthusgasutsläpp från energianvändning i CO₂e
- Förbrukningen av vatten i m³

3.2.5 Åtgärder energi

En successiv övergång sker till energisnåla ljuskällor, IT-utrustning, hushållsmaskiner. Tids- och rörelsestyrd belysning anskaffas där sådan kan effektivisera elanvändningen som exempelvis installation av närvarogivare, dagljuskännare eller tidkanaler. I lokalerna kan det arbetas för en beteendeförändring hos såväl medarbetare som barn, unga och klienter, med inriktning mot att stänga av eldrivna apparater, IT-utrustning och belysning.

Inom ramen för de Gröna hyresavtal som tecknats med Specialfastigheter och huvudkontorets hyresvärd har majoriteten av LVM- och ungdomshemmen och huvudkontoret årliga möten med hyresvärderna och bör kontinuerligt utföra energironder på LVM- och ungdomshemmen/huvudkontoret för att se över var energibesparingar kan göras, hur möblering ska planeras och optimera drifttiderna. Hyresvärderna ska även bistå hyresgästen vid val av energieffektiva vitvaror.

Ett arbete pågår centralt för en övergång till förnyelsebara alternativ till uppvärmning och i dialog med olika fastighetsägare

3.3 Tjänsteresor

Tjänsteresor omfattar alla de resor som medarbetare utför i tjänsten. Dessa resor står för en betydande del av våra klimatpåverkande utsläpp och miljöpåverkan.

Det mest effektiva sättet att minska miljöpåverkan från tjänsteresor är att minska resandet. Mötesformer som telefon-, video- och webbkonferenser eller utbildningar ska alltid övervägas. Minskat resande ger även ekonomiska besparingar i termer av fordonbränsle, logikostnader och arbetstid.

Vid resor under 500 km ska tåg vara det prioriterade färdmedlet. Möten som organiseras bör tidsplaneras efter deltagarnas möjlighet att resa med tåg. Uppföljning av resvanor sker vid rapporteringen av miljöledningsarbetet samt i det statliga projektet Resfria möten i myndigheter (REMM). Målet för utsläppsminskningar från SiS tjänsteresor har sin grund i ett regeringsuppdrag¹ som slutredovisas 2026. Jämförelsen sker mot utsläppen från SiS tjänsteresor under 2019, i enlighet med regeringsuppdraget.

Det är även viktigt att planera och samordna leveranser till verksamheten för att undvika onödiga utsläpp. Det gäller både varuleveranser och vid korta bilresor för inköp.

3.3.1 Mål tjänsteresor

Utsläppen av koldioxid från tjänsteresor ska minska med 60 procent fram till 31 december 2025, jämfört med 2019. Därefter ska utsläppen minska med ytterligare 14 procent till 31 december 2026, jämfört med 2025.

Utsläppen av koldioxid per bilkilometer ska minska med 20 procent per år, jämfört med 2023. Det innebär en minskning om 49 procent vid utgången av 2026.

3.3.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

Figur 5 visar de nationella miljömål som SiS mål kring tjänsteresor har positiva synergier med.

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Statens institutionsstyrelse (Regeringen, 2022)
Miljöplan 2024-2026

Figur 5: Nationella miljömål med anknytning till SiS mål gällande tjänsteresor. Naturvårdsverket, 2024.

3.3.3 Koppling till Agenda 2030

I Figur 6 visas de Agenda 2030-mål som samspelar med SiS mål kring tjänsteresor.

Figur 6: Agenda 2030-mål som har synergier med SiS mål gällande tjänsteresor. Regeringen 2024.

3.3.4 Nyckeltal tjänsteresor

- Flygresor – CO₂-utsläpp och antal flygresor under och över 500 kilometer.
- Tågresor - CO₂-utsläpp och distans.
- Taxiresor - CO₂-utsläpp och distans.
- Hyrbilsresor – CO₂-utsläpp och distans.
- Bussresor - CO₂-utsläpp och distans.
- Drivmedel till SiS fordon och genererade CO₂-utsläpp.
- Resor med egen bil (milersättning till personal) - CO₂-utsläpp och distans.
- Andelen fordon som följer förordning (2020:486) bland nyinköpta fordon.
- Antal körda kilometer totalt på årsbasis, SiS egna fordon.

3.3.5 Åtgärder tjänsteresor

Möjlighet till digitala möten, via samtliga datorer och mötesrum, ska fortsatt öka och stabiliteten för nätverken ska kontinuerligt förbättras. Informationssatsningar Miljöplan 2024-2026

och support för hanteringen av digitala möten kräver personalresurser, såväl på LVM- och ungdomshem som centralt. Lokala IT-samordnare har tillsatts på hemmen.

Förberedelse för inköp av elbilar sker genom kontinuerlig installation av laddstolpar på LVM- och ungdomshemmen. Fordonssamordnaren normerar fordonsparken, avropar fordon utifrån den aktuella normeringen.

Transporter kopplade till inköp ska planeras och samordnas; både de inköp som levereras till dörr och egna resor för inköp.

Det IT-baserade fordonssystemet som upphandlats ger möjlighet till uppföljning av drivmedelsförbrukning och har koppling till systemet för elektroniska körjournaler.

3.4 Livsmedel

Livsmedelsproduktionen står för närmare en tredjedel av de globala utsläppen av växthusgaser. Ett sätt att begränsa vår klimatpåverkan är att äta säsongsbetonat. Frukt och grönt innehåller mer näring och är även billigare vid inköp när de är i säsong.

En stor källa till klimatpåverkan kommer från matsvinn, att slänga eller hälla ut livsmedel som är fullt ät- eller drickbara. Att hushålla med resurser är kostnadseffektivt. Det är viktigt att planera inköpen och matsedeln, och inte köpa in mer än vad som förbrukas, för att undvika att livsmedel kasseras i onödan.

3.4.1 Mål livsmedel

Inköpen av ekologiskt producerade livsmedel ska uppnå till minst 25 procent av de totala livsmedelsinköpen, räknat i kronor.

3.4.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

Figur 7 visar de nationella miljömål som har koppling till SiS mål gällande livsmedel.

Figur 7: Nationella miljömål som går i linje med SiS mål kring livsmedel. Källa: Naturvårdsverket, 2024.

3.4.3 Koppling Agenda 2030

Koppling mellan SiS mål kring livsmedel och Agenda 2030-målen illustreras i Figur 8.

Figur 8: Agenda 2030-mål med synergi med SiS mål kring livsmedel. Regeringen 2024.

3.4.4 Nyckeltal livsmedel

Andelen inköpta ekologiska livsmedel (kronor)

3.4.5 Åtgärder livsmedel

En löpande dialog bör föras med Kriminalvården om befintliga livsmedelsavtal och arbeta för att få ner priserna på ekologiska livsmedel. Ekologiska eller närodlade livsmedel samt livsmedel som finns med i aktuellt avtal ska ha tydliga markeringar i beställningssystemet för att det ska vara lätt att välja rätt. Ansvarig för beställningssystemet behöver tillse att detta finns på plats.

Klimatpåverkan kan minskas genom aktiva och medvetna val av livsmedel vid inköp, minskande av matsvinn och genom att äta mer efter säsong.

Andra åtgärder inkluderar ökande av användningen av miljövänligt producerade livsmedel på huvudkontoret och på LVM- och ungdomshemmen. Vi ska även eftersträva låg klimatpåverkan från mat som serveras till medarbetare vid interna konferenser eller utbildningar. Maten bör i första hand

vara huvudrätter bestående av vegetariska rätter, fisk eller kyckling (MSC-, ASC- eller KRAV-märkt). Kött kan serveras, men bör väljas aktivt av den enskilde, liksom hur vegetarisk, gluten- eller laktosfri kost länge har varit ett aktivt val. Nötkött bör undvikas på grund av dess höga klimatpåverkan. När det serveras bufféer finns ingen möjlighet till styrning.

3.5 Inköp och upphandling

När så är möjligt ska miljökrav ställas i anskaffningar (d.v.s. myndighetens avrop, inköp och upphandlingar).

Avrop och upphandlingar med krav inom miljö och hållbarhet är viktiga styrmedel för att kunna uppnå mål för såväl miljön som samhället i stort. Det är ekonomiskt lönsamt med ett livscykelperspektiv på produkter vi köper in, även ur ett resursperspektiv. Idag finns avtal med leverantörer som ser till att IT-utrustning restaureras och säljs vidare i de fall det är möjligt, eller återvinner produkter enligt gällande lagstiftning.

Riktlinjer för hur medarbetare ska beakta miljö- och hållbarhetsfrågor vid anskaffningar finns i myndighetens styrdokument avseende inköp och upphandling.

3.5.1 Mål inköp och upphandling

Värdet på anskaffningar där miljö- eller hållbarhetskrav ställs ska uppgå till 90 procent av det totala upphandlingsvärdet för myndigheten, på helårsbasis (SEK).

3.5.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

I Figur 9 visas de nationella miljömål med koppling till SiS mål inom inköp och upphandling.

Figur 9: Nationella miljömål med koppling till SiS mål gällande inköp och upphandling. Källa: Naturvårdsverket, 2024.

3.5.3 Koppling till Agenda 2030

Figur 10 visar Agenda 2030-mål med koppling till SiS mål inom inköp och upphandling.

Figur 10: Agenda 2030-mål med synergier med SiS mål inom inköp och upphandling. Regeringen 2024.

3.5.4 Nyckeltal inköp och upphandling

- Andel anskaffningar med miljö- och hållbarhetskrav av totala antalet anskaffningar i procent.
- Värdet på anskaffningar med miljö- och hållbarhetskrav i förhållande till värdet på samtliga anskaffningar i svenska kronor (SEK).

3.5.5 Åtgärder inköp och upphandling

Medarbetare som i sin tjänst avropar eller upphandlar varor eller tjänster ska alltid beakta miljö- och hållbarhetskrav, där så är möjligt. Inom varugrupper där marknaden erbjuder varor som är restaurerade eller tillverkade av helt eller delvis återbrukat material och som uppfyller myndighetens behov, ska sådana varugrupper och/eller möjligheter inkluderas i avtalen. I de fall att produktionen av en vara innebär en hög klimatpåverkan och resursåtgång ska krav på möjligheten att avropa reparation av varorna alltid inkluderas i avtalet.

Några exempel på produkter som kräver omfattande naturresurser eller har en stor klimatpåverkan under produktionsfasen är IT/elektronik, kläder och textilier, fordon och byggnader.

3.6 Kemikalier och engångsartiklar

Korrekt dosering av tvätt- disk- och rengöringsmedel ger miljö- och kostnadsbesparingar och innebär färre leveranser, eftersom produkterna räcker längre. Miljömärkta städ- och tvättmedel minskar spridningen av skadliga kemikalier till natur och människor.

Det är av stor vikt att införa städrutiner på LVM- och ungdomshemmen. Om våra lokaler städas på rätt sätt undviks onödigt slitage på materialen och renoveringar med platsreduktioner och ökade hyreskostnader som följd.

3.6.1 Mål kemikalier och kontorspapper

Förbrukningen av miljömärkta produkter till städ, disk och tvätt ska vara 90 procent 2026.

3.6.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

I Figur 11 visas de nationella miljömål som knyter an till SiS mål kring kemikalier och engångsartiklar.

Figur 11: Nationella miljömål som går i linje med SiS mål gällande kemikalier och engångsartiklar.

Källa: Naturvårdsverket, 2024.

3.6.3 Koppling till Agenda 2030

Figur 12 illustrerar de Agenda 2030-mål med koppling till SiS mål för kemikalier och engångsartiklar.

Figur 12: Agenda 2030-mål med anknytning till SiS mål för kemikalier och engångsartiklar. Källa: Regeringen 2024.

3.6.4 Nyckeltal kemikalier och kontorspapper

Förbrukning av miljömärkta produkter till städ, disk och tvätt i procent.

3.6.5 Åtgärder kemikalier och kontorspapper

Städrutiner ska finnas på samtliga LVM- och ungdomshem och miljöhänsyn ska tas vid underhåll och skötsel. Doseringsutrustning bör användas på samtliga hem för att minska förbrukningen och undvika överdosering av rengöringsmedel.

Information ska ges till medarbetare och barn, unga och klienter om tvätt- och städrutiner. Sköljmedel (mjukgörande medel) till tvätt får bara användas i ytterst begränsad mängd, på LVM- och ungdomshem där så är motiverat på grund av vattenhårdhet (i nuläget Råby, Ljungaskog, Hässleholm, Lunden, Östfora och Bärby).

FollowMe-print har införts på alla skrivare för att minska förbrukningen av kontorspapper och energi. Gråskala ska vara standard.

Medarbetare ska i största möjliga mån använda glas, porslin och bestick som kan diskas, då det innebär mindre klimatpåverkan och minskade kostnader jämfört med engångsartiklar. Engångsartiklar i plast fasas ut inom EU med ett totalförbud för vissa produkter sedan juli 2021, enligt EU:s direktiv 2019/904. Miljömärkta engångsartiklar producerade av förnyelsebara källor, exempelvis papp, kan användas om behov uppstår. Produkter av plast som går att diska och

använda flera gånger, som säkerhetsbestick, - tallrikar/assietter och -muggar ska användas där behovet finns.

3.7 Biologisk mångfald

Statens institutionsstyrelse ska verka för att bidra positivt till den biologiska mångfalden. Inom utomhusmiljöerna finns stora gräsytor där gräsklippning inte ska ske påkallat eller på egen hand av rent estetiska skäl, innan gräset har hunnit blomma klart. När en säkerhetsbedömning så kräver, kan avsteg göras från miljöplanens krav på att hålla vissa gräsytor välklippta, samtidigt som utpekade gräsytor eller delar av gräsytor får blomma klart. En sådan bedömning och avsteg från planen ska motiveras och dokumenteras.

3.7.1 Mål biologisk mångfald

Minst en fjärdedel (25 %) av tidigare klippta gräsytor på LVM- och ungdomshemmens områden ska tillåtas bli ängsmark, där gräs och ängsblommor får blomma ut innan ytorna klipps.

Finns det redan ytor på LVM- och ungdomshemmens områden där gräs får blomma ut innan klippning, eller där gräset aldrig klipps, så bör fler ytor identifieras som kan tillåtas utgöra ängsmark under blomningstid.

3.7.2 Koppling till Sveriges nationella miljömål

SiS mål kring biologisk mångfald knyter an till ett antal nationella miljömål. Dessa visas i Figur 13.

Figur 13: Nationella miljömål som har synergi med SiS mål inom biologisk mångfald. Naturvårdsverket, 2024.

3.7.3 Koppling till Agenda 2030

SiS mål för biologisk mångfald kan knytas an till flera Agenda 2030-mål. Dessa visas i Figur 14.

Figur 14: Agenda 2030-mål med anknytning till SiS mål inom biologisk mångfald. Regeringen 2024.

3.7.4 Åtgärder biologisk mångfald

Minst en fjärdedel (25 %) av tidigare klippta gräsytor på LVM- och ungdomshemmens områden tillåts bli ängsmark, där gräs och ängsblommor får blomma ut innan ytorna klipps.

Finns det redan ytor på LVM- och ungdomshemmens område där gräs får blomma ut innan klippning, eller där gräset aldrig klipps, så bör fler ytor identifieras som kan tillåtas utgöra ängsmark under blomningstid.

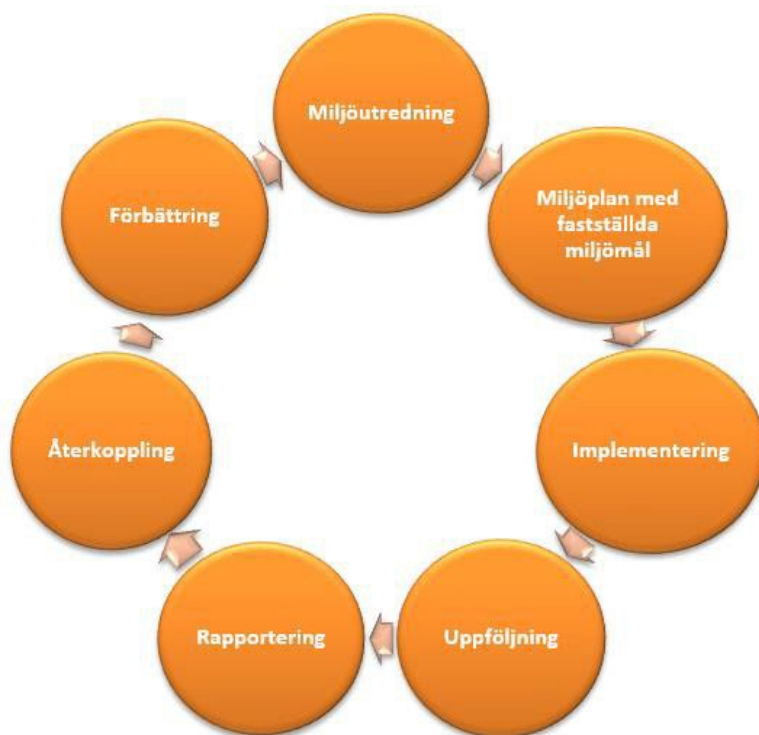
Träd och buskar bör få stå orörda, så länge de inte är försvårande för säkerhetsarbetet på LVM- eller ungdomshemmet.

Om behov uppstår kan besökare eller närboende informeras via exempelvis skyltar vid gräsyterna, om LVM- och ungdomshemmens insatser för att öka den biologiska mångfalden.

4 Process och organisation för SiS miljöledningsarbete

4.1 Processhjul för miljöledningsarbetet

Miljöledningsarbetet inom SiS kan beskrivas med hjälp av ett processhjul. Detta illustreras i Figur 15.

Figur 15: En översikt över SiS miljöledningsarbete. Källa: SiS.

4.2 Processteg miljöledningsarbetet

Miljöutredning ska göras minst vart femte år och handlar om att identifiera de aktiviteter som har en miljöpåverkan, så kallade miljöaspekter. Miljöaspekterna kan ha både positiv och negativ miljöpåverkan och vara direkta eller indirekta.

De miljöaspekter som anses ha en betydande miljöpåverkan förs upp som mål i en miljöplan, där även strategier, organisation och åtgärder tas fram. Då miljömålen kontinuerligt ska kunna följas upp så bör de vara mätbara.

Implementering av miljöplanen och de uppställda målen ska ske hela i verksamheten och efterlevas så långt det är praktiskt möjligt. Implementering sker genom information och utbildning till medarbetare och genom de åtgärder som är fastställda i miljöplanen.

Uppföljning av miljömålen sker via den interna miljöenkäten som ska besvaras av ungdomshem, LVM-hem och huvudkontor. Miljöenkäten, som innehåller olika mätområden kopplade till SiS miljömål, läggs upp på Sharepoint i god tid före rapportering.

Information om och länk till miljöenkäten skickas till ungdomshemmens och LVM-hemmens registrator årligen i december. Ungdomshem och LVM-hem ska rapportera in efterfrågade uppgifter till huvudkontoret senast i januari följande år. Resultatet av de inhämtade uppgifterna sammanställs på central nivå årligen under januari och februari.

Uppföljning av myndigheternas miljöledningsarbete sker genom redovisning i Naturvårdsverkets rapporteringssystem och resultaten tillgängliggörs även för andra myndigheter som har ansvar för specifika områden, till exempel energi, tjänsteresor eller upphandlingar. Efter beredning och beslut av generaldirektören får Socialdepartementet den slutliga miljöledningsrapporten tillsammans med SiS årsredovisning.

Återkoppling från Naturvårdsverket sker efter att de analyserat miljörapporteringen från samtliga myndigheter och utvärderat hur väl de uppställda miljömålen har uppfyllts, om de har en koppling till de nationella miljömålen och myndighetens identifierade miljöaspekter samt huruvida de åtgärder myndigheterna vidtagit står i proportion till de uppställda miljömålen. Därefter sammanställs en rapport över hur miljöarbetet i statliga myndigheter fortskrider.

Intern återkoppling sker genom att den årliga miljörapporten skickas ut till alla LVM- och ungdomshem.

Ständig förbättring är en viktig del av miljöledningsarbetet. Resultat och måluppfyllnad analyseras av central miljösamordnare utifrån eventuell förbättringspotential och behov av måljustering inför kommande år samt inför uppdatering av miljöplan.

4.3 Organisation

4.3.1 SiS huvudkontor

Sektionen för verksamhetsanalys ansvarar för myndighetens miljöutredning, miljöplan samt för miljörapportering och hållbarhetsarbetet. En miljöutredning genomförs minst vart femte år avseende myndighetens främsta miljöaspekter.

Miljöaspekterna ligger till grund för de miljömål som sätts upp i miljöplanen och som gäller för alla delar av verksamheten. Central miljösamordnare hämtar

årligen in underlag avseende de miljöaspekter som ska följas upp i enlighet med uppställda mål i miljöledningsarbetet. Inhämtade data klimatberäknas i enlighet med Naturvårdsverkets utsläppsmallar eller leverantörers färdiga data avseende CO₂^e-utsläpp.

4.3.2 LVM-hem och ungdomshem

Institutionschefen ansvarar för att miljöledningsarbetet fungerar på det aktuella LVM- eller ungdomshemmet. En lokalt utsedd miljösamordnare kan vara ett bra sätt att säkerställa ett fungerande miljöledningsarbete på hemmet.

Rapporteringen av hemmens miljöledningsarbete sker till central miljösamordnare på huvudkontoret, i det system som förevisats i god tid före rapportering.

Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll (avser här verksamhet eller åtgärder som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt miljöbalken) innebär att hemmen ska ha rutiner på plats för att minska verksamhetens påverkan på miljö och hälsa. Arbetet med egenkontrollen enligt förordning 1998:901 har direkt koppling till SiS miljöledningsarbete och flera av de områden som ska kontrolleras löpande i verksamheten har bäring på de interna miljömålen. Arbetet med egenkontrollen behöver ske i samråd med den kommun där verksamheten bedrivs. Det kan förekomma skillnader i vilka miljöfrågor som kommunerna sätter extra fokus på i arbetet med miljö- och hälsoskydd, vilket kan bero på geografiska förutsättningar och den omgivande miljön. Vattenskyddet kan exempelvis vara en högprioriterad fråga om hemmet ligger i nära anslutning till kommunens vattenskyddsområde. Information om detta finns hos kommunen.

I de fall det finns ett Grönt hyresavtal eller Grön bilaga tecknats (avser LVM- och ungdomshem i Specialfastigheters lokaler samt huvudkontoret) så innebär det ett närmare samarbete och mer frekvent informationsutbyte med fastighetsägaren. Samarbetet innebär att hemmet/huvudkontoret och hyresvärdens representant gemensamt sätter upp lokala miljömål för miljöarbetet i en handlingsplan. Handlingsplanen följs sedan upp på hyresgästmöten och nya mål sätts upp efterhand. Kommunerna tillhandahåller mallar och information för egenkontrollen då de utövar tillsyn inom ramen för miljö- och hälsoskydd och Specialfastigheter ansvarar för mallar rörande Gröna hyresavtal då de är fastighetsägare och även sammankallande i arbetet.

4.3.3 Arbetsfördelning datainsamling

Arbete med att följa upp och rapportera måluppfyllnad är fördelat organisatoriskt enligt Tabell 1. Resultaten redovisas i den årliga miljörapporteringen.

Tabell 1: Översikt över informationsinsamlingen som sker inför miljörapportering och uppföljning av miljöplanen. I de två högra kolumnerna visas uppdelning av informationsansvaret mellan de enskilda LVM- och ungdomshemmen och HK.

	Område	LVM- och ungdomshem	HK
Fordon och bränslen			
	Bensin		x
	Etanol		x
	Fordonsgas		x
	Diesel		x
	Fordonsel		x
	Bilkm (körd sträcka i kilometer, inst. fordon)		x
	Buss	x	x
	Andel miljöklassade fordon		x
Medieförbrukning hyresvärdar och leverantörer			
	Vatten		x
	Fjärrvärme		x
	Naturgas		x
	Olja		x
	Pellets		x
	El för uppvärmning		x
	Hushållsel		x
	Kyla		x
Tjänsteresor			
	Tåg		x
	Flyg		x
	Taxi		x
	Flygbuss/Arlanda Express		x
	Hyrbilar		x
	Milersättning personal		x
Resfria möten			
	Skype samtliga digitala mötesformer		x
Farligt avfall			
	Entreprenör och ev. kundnummer (om annat än SIS organisationsnummer)	x	x
Livsmedel samtliga leverantörer			
	Totala inköp livsmedel kr		x
	Ekologiska inköp kr olika livsmedelsgrupper		x
Kemikalier och kontorspapper			
	Kontorspapper		x
	Tvättmedel		x
	Sköljmedel		x
	Rengöringsmedel		x
	Diskmedel		x
	Engångsartiklar plast EU dir. 2019/904		x
Övrigt			
	Åtgärder Gröna avtal	x	x
	Inköp/upphandlingar inkl. andel miljökrav		x

	Årsarbetskrafter SiS		x
	Yta (LOA) SiS		x
	Vårddygn SiS		x
	Omvandlingsfaktorer utsläpp samtl. kategorier		x

5 Versionshistorik

Styrdokument	Version	Diarienummer	Gäller från och med
SiS miljöplan 2020-2022	1	1.4.2-1545-2020	2020-03-09
Miljöplan 2024-2026	2	1.1.3-6349-2024	2024-10-01

6 Referenslista

Naturvårdsverket, 2024. Sveriges Miljömål.

<https://sverigemiljomal.se/miljomalen/>. Hämtad 2024-09-13

Regeringen, 2022. Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Statens institutionsstyrelse S2021/08111.

<https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rbId=22628>. Hämtad 2024-09-30

Regeringen, 2024. Agenda 2030 för hållbar utveckling.

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>. Hämtad 2024-09-13